

го») рассмотрения структуры [р, s, г, k]- рефлексии основных процессов демозкосистем на уровне ориентированных графов (и соответственно – на уровне ориентированных основных базовых [р, s, г, k]- циклов искусственных экологических систем населения – демозкосистем).

Таким образом, общая теория демозкосистем (ОТД), разработанная проф. Г.И.Лавриком, дает ключ к целенаправленному построению системной иерархической шкалы комфортности среды жизнедеятельности населения (основного «звена-мотиватора» любой без исключения искусственной экологической системы населения – демозкосистемы), в частности, СЖН мегаполиса.

Степень комфортности среды жизнедеятельности населения прямо пропорциональна степени «реализации» N-звенных [р, s, г, k]-связей в структуре демозкосистемы (а равно: любого ее составного звена, структуры, подструктуры и т.д., в том числе и мегаполиса, и иной соподчиненной функционально-планировочной структуры), что и является перспективой дальнейших исследований.

В рамках системного подхода выявлено четыре основных класса – 0, I, II, III – комфортности среды жизнедеятельности населения. В контексте указанных четырех классов формируется полная шкала комфортности среды жизнедеятельности населения, в частности, насчитывающая семь степеней (или семь иерархических ступеней) комфортности СЖН мегаполиса.

1.Бергаланфи Л. фон. Общая теория систем. – М.: Прогресс, 1968. – С.22-56.

2.Лаврик Г.И. Методологические проблемы исследования архитектурных систем: Дисс...д-ра архит.: 18.00.01. – К., 1979. – 250 с.

3.Лаврик Г.И., Тарасов Г.Ф. К дискуссии о природе и сущности архитектуры // Строительство, материаловедение, машиностроение: Сб. науч. тр. Вып.27, ч.3 «Архитектура». – Днепропетровск: ПГАСА, 2004. – С.3-13.

4.Форрестер Дж. Динамика развития города. – М.: Прогресс, 1974. – С.12-45.

6.Sisojlov N., Bolshakov V., Lavrik G. Formation of the reflection of the basic processes of artificial ecological systems of the population/ Materials of the Sixth International Scientific Forum AIMS FOR FUTURE ENGINEERING SCIENCE AFES2005: March 23-30, 2005. – Hong Kong, SAR China, 2005. – P.239-246.

Получено 14.10.2005

УДК 72.012

О.С.СОЛОВЬОВА, канд. мист.

Харківська національна академія міського господарства

АРХІТЕКТУРНИЙ МОНІТОРИНГ – ЗАПОРУКА РАЦІОНАЛЬНИХ МІСТОБУДІВНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Розглядаються актуальні питання містобудівних принципів у проектуванні та навчанні з позицій архітектурного моніторингу. Акцентована значимість передпроектного

аналізу, зокрема, для міста-мегаполіса – Харкова.

Перші поселення – майбутні міста – виникли як захист людської спільноти від навколишнього оточення – від незрозумілих для наших давніх предків явищ природи. То були культові споруди, спорудисимволи поклоніння силам, від яких залежав добробут первісної людини. Пізніше, навчившись розуміти ці явища і, далі, слугувати їми – людина відчула потребу захищатись вже від собі подібних. Виникли поселення-укріплення, поселення-фортифікації. З часом, з розвитком засобів виробництва, коли виробнича складова суспільства стає установленим містобудівним фактором, тобто в період промислового розвитку, людині все ясніше стає зрозумілим необхідність захисту вже самого навколишнього оточення від міста – місця масового користування благами цивілізації [1].

Нині все гострішою стає проблема збереження містобудівного довкілля як об'єкту проектування і як обов'язкового етапу проектування цього об'єкту – його моніторингового дослідження. В межах даної проблеми мають місце дослідження архітекторів З.Яргіної, А.Рябушина, К.Дворжака, М.Дьоміна, Ю.Бочарова, В.Тимохіна, В.Семенова та ін. Цими авторами подаються розробки управління розвитком містобудівних систем, територіального росту і планування розвитком міста, прогностика в архітектурі і містобудуванні, містобудівний аналіз. Слід зазначити, що дослідження саме архітектурного моніторингу у цих працях не є пріоритетним.

Актуальним і знаковим явищем сьогодні є виникнення таких дисциплін як урбоекотологія, архітектурний моніторинг та ін. Саме архітектурний моніторинг має стати запорукою збереження цінного містобудівного надбання і здорового прогнозування розвитку міста, у тому числі, Харкова. Архітектурний моніторинг містить розгорнутий передпроектний аналіз, проектну модель і прогноз розвитку та поведінки архітектурного об'єкту. Передпроектний аналіз є базовою початковою складовою моніторингу: функціонально-містобудівний аналіз містить оцінку природних ресурсів території, аналіз і оцінку антропогенних ресурсів території, соціально-демографічну оцінку; композиційно-містобудівний аналіз складається з образної та структурної оцінки ландшафту [2].

Головні завдання передпроектного аналізу – встановлення ступеню придатності території для різних видів її використання: для міського будівництва, сільського і лісового господарства, масового відпочинку населення, а також виявлення принципів функціонально-планувальної та композиційно-просторової організації території. На

основі передпроектного аналізу будується комплексна модель проектування, яка є основою розробок схем розселення, генеральних планів, проектів детального планування та інших містобудівних проектів. Така модель є, по суті, програмним документом, що дозволяє зробити прогноз розвитку тієї чи іншої містобудівної структури. У ньому визначаються пріоритетні завдання і мета проектування.

Сьогоднішній день ставить важливе питання подальшого розвитку міста Харкова як стратегічно важливого економічного та культурно-історичного учасника загальносвітових зрушень. Про це свідчать, зокрема, результати Міжнародної конференції 2004 р., присвяченої 75-річчю Держпрому, на якій було прийнято рішення про подання будови Держпрому до реєстру пам'яток культури міжнародного значення - до організації ICOMOS. Таке рішення – це крок у напрямку збереження архітектурної спадщини Харкова. Але Харків потребує значно більшої допомоги – допомоги комплексної – від проектувальників, вчених, викладачів, чиновників.

Щоб підготувати кваліфікованого управлінця, менеджера, інженера-комунальника чи архітектора, замало дати студентові уявлення та знання про місто як складну систему адміністративної, інженерної та містобудівної інфраструктури. Потрібно сформуванати таку особистість, що здатна осмислити довкілля своєї професійної діяльності як історичну і культурну цінність загальнолюдського масштабу, як надбання та спадщину своєї Держави, свого національного роду. Фахівець з таким мисленням стає націленим не тільки на творче ставлення до своєї професії, але й на розуміння необхідності збереження сьогоденного в ім'я майбутнього.

Особливо це стосується фаху містобудування, коли йдеться про місто як складну систему, що потребує моніторингового підходу.

Методологічним стрижнем, у контексті такого підходу, має бути утвердження статусу міського довкілля як цілісного об'ємно-просторового архітектурно-ландшафтного утворення. Такий підхід є прогресивним і результативним у досягненні сталого розвитку міста і формує таке світобачення архітектора, що дозволяє розглядати місто як образно-просторову систему, частини якої зв'язані за законами підпорядкування головному [3]. Цим головним для Харкова є його історико-культурна цінність – центр міста. Під час літньої практики, студенти виконують першу частину передпроектного аналізу – оцінюють історико-культурне довкілля Харкова у рисунках з натури та аналітичній схемі-перспективі, діючи за програмою, яка передбачає виявлення художньо-естетичної цілісності центру Харкова в його історичному

розвитку. Результати цієї оцінки стають основою подальшого проектування, запорукою раціональних містобудівних перетворень.

1. Бунин А.В., Саваренская Т.Ф. История градостроительного искусства. Т.2. – М.: Стройиздат, 1979. – 410 с.

2. Губина М.В. Основы градостроительного менеджмента и мониторинга. – К.: Вира-2, 2002. – 248 с.

3. Досвід та перспективи розвитку міст України. Підготовка архітекторів містобудівної спеціальності: Зб. наукових праць. Вип.6 / Відп. ред. Ю.М. Білоконь. – К.: Ін-т „Діпромісто”, 2004. – 184 с.

Отримано 26.09.2005

УДК 711

С.Г. ЧЕЧЕЛЬНИЦКИЙ, профессор

Харьковская областная организация Союза архитекторов Украины

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВИЗУАЛЬНОЙ КОМФОРТНОСТИ АРХИТЕКТУРНОЙ СРЕДЫ

Анализируется проблема организации и эстетического восприятия архитектурной среды.

Историческое развитие культур, и в частности архитектуры, отмечено тенденцией смещения от “монохромных” стилей к “полихромным” и обратно. Они образованы корреляционными связями, эстетически соорганизуемыми разнонаправленными ценностными векторами в развитии культуры. Так, современная архитектура построена на столь разнообразных ценностных началах, как индивидуализм и конформизм, технократия и технофобия, служение истеблишменту и анархии, утилитаризм и эстетизм, сциентизм и иррационализм и т.п. Различные сферы деятельности изобразительно откликаются на те или иные ценностные ориентиры: стилеобразование нередко совершается по принципу оппозиции – в ответ на утверждающийся стиль рождается противоположный ему по ценностному и эстетическому смыслу. В стилевой системе культуры создается своеобразный эмоциональный климат – среда, в которой живут и действуют люди. Эта среда всегда находится в состоянии динамики, перестройки, напряжения, взаимодействия. Вместе с тем это единая эстетическая реальность, явления которой столь бы они не были различны, как, например, стили конструктивизма и “ретро”, сосуществуют в ней и естественным образом воспринимаются.

Таким образом, при анализе проблемы организации и эстетического восприятия архитектурной среды на первый план выходит альтернатива – “система или хаос, спонтанность или намеренная организация?”